

ва. – М.: Норма, 2001. – Т.3. – С. 48, 429. **8.** *Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року №1861-VI // ВВР України.* – 2010. – № 14-15; № 16-17. – Ст. 133. **9.** *Євграфов П.Б.* Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти: наук.-практ. посіб. / Євграфов П.Б. – К.: Правова єдність, 2007. – С. 60-62. **10.** *Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року №1861-VI // ВВР України.* – 2010. – № 14-15; № 16-17. – Ст. 133. **11.** *Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 року №422/96-ВР // ВВР України.* – 1996. – № 49. – Ст. 272. **12.** *Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // ВВР України.* – 1996. – № 30. – Ст.141. **13.** *Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 року №422/96-ВР // ВВР України.* – 1996. – № 49. – Ст. 272. **14.** *Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року №1861-VI // ВВР України.* – 2010. – № 14-15; № 16-17. – Ст. 133.

УДК 342.728

Н. П. ГАЄВА

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ»: ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Розглянуто окремі проблемні питання Закону України «Про громадські об'єднання» щодо відповідності ст.36 Конституції України та міжнародним стандартам (термінологія, носії права на свободу об'єднання). Обґрунтовується доцільність внесення змін до ст.36 Конституції України та прийняття двох законів: перший – щодо реалізації права кожного (фізичних осіб) на свободу об'єднання; другий – щодо неприбуткових об'єднань юридичних осіб приватного права.

Ключові слова: об'єднання громадян, громадські об'єднання, громадська організація, неурядові організації, носії права на свободу об'єднання.

Гаєвая Н.П. Закон Украины «Об общественных объединениях»: некоторые актуальные проблемы

Рассмотрены отдельные проблемные вопросы Закона Украины «Об общественных объединениях» на предмет соответствия ст.36 Конституции Украины и международным стандартам (терминология, носители права на свободу объединения). Обосновывается целесообразность внесения изменений в ст.36 Конституции Украины и принятие двух законов: первый – относительно реализации права каждого (физических лиц) на свободу объединения, второй – относительно неприбыльных объединений юридических лиц частного права.

Ключевые слова: объединения граждан, общественные объединения, общественная организация, неправительственные организации, носители права на свободу объединения.

Gaeva Nadya. Law of Ukraine "On Public Associations": some topical issues

Specific problem issues of the Law of Ukraine «On Public Associations» with regard to compliance with Article 36 of the Constitution of Ukraine and international standards (terminology, bearing right to freedom of association) are considered.

Expedience of making changes in the article 36 of the Constitution of Ukraine is grounded as well as the adoption of two laws: first – regarding the realization of the right of every-

one (individuals) to freedom of Association, the second – on non-profit associations of legal entities of private law.

Key words: *associations of citizens, associations, social organization, non-governmental organizations, bearers of rights to freedom of association.*

22 березня 2012 р. Верховна Рада України прийняла у другому читанні та в цілому як закон законопроект № 7262-1 «Про громадські об'єднання» (далі – Закон), який поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об'єднань в Україні (ст.2)¹.

Цей Закон був введений в дію 01 січня 2013 р., з цього ж дня втратив чинність Закон України «Про об'єднання громадян» від 16.06.1992 р.. Слід зазначити, що минуло лише більше року з моменту прийняття Закону, а вже постало питання про його коригування та вдосконалення. Підтвердженням цього є внесення в червні 2012 р. та липні 2013 р. змін до Закону. Більше того, до Верховної Ради України внесено народним депутатом України В.М. Сушкевичем проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про громадські об'єднання» (щодо забезпечення діяльності всеукраїнських громадських об'єднань)» від 10.09.2013 р. № 3225². Така ситуація зумовлена, в першу чергу, недосконалістю Закону. Тому не випадково проблема вдосконалення низки положень Закону України «Про громадські об'єднання» стала метою цієї статті.

Для належної якості Закону України «Про громадські об'єднання» наріжним каменем при його підготовці мала бути концепція закону, так як лише чітко розроблена концепція правового акта в майбутньому може бути успішно втілена в тій чи іншій законодавчій, юридичній формі³. Інакше кажучи, без таких концепцій взагалі неможливо здійснювати законотворчість. Адже концепція закону, на наш погляд, являє собою систему вихідних положень (ідей), яка визначає змістову і формальну характеристику майбутнього нормативного акта. Втім при підготовці законопроекту «Про громадські об'єднання» спостерігалася тенденція не до випередження роботи над ним створенням його концепції, а навпаки. Це знайшло підтвердження в зміні назви законопроекту, де в редакції, прийнятій в першому читанні, було вжито термін «громадські організації», а в кінцевій редакції, у якій Закон прийнято у другому читанні, – «громадське об'єднання». Показово і те, що під час другого читання були внесені народними депутатами України й інші пропозиції щодо його назви: Закон України «Про громадські (неурядові) організації», Закон України «Про неурядові організації»⁴. Все це свідчить про те, що такі поняття як «неурядова організація», «громадське об'єднання», «громадська організація» не були і є нині недостатньо розроблені, не апробовані і не сприйняті належним чином як вітчизняною правовою наукою, так і законодавством. А відзначені моменти щодо зміни назви досліджуваного Закону свідчать про відсутність у законодавця чіткого уявлення про предмет правового регулювання та сферу дії Закону. Як наслідок, законодавець був поставлений перед вибором: 1) в назві Закону має вживатися термін нормативних актів ЄС (неурядова організація), який відмінний від терміну громадська організація, що вкорінився в національному законодавстві і лише частково охоплює обсяг значення терміна «неурядова організація»; 2) в назві закону має вживатися новий термін «громадське об'єднання», який зазначений із зарубіжної термінології. Український законодавець обрав другий варіант.

На нашу думку, термін «громадське об'єднання» не вписується у Конституцію України, адже за її 36-ю статтею запроваджено конституційний термін «об'єднан-

ня громадян» для позначення загальної категорії, яка включає два види об'єднань громадян: політичні партії та громадські організації. Інакше кажучи, категорія «об'єднання громадян» є ширшою за категорії «політична партія» та «громадська організація», оскільки вони є похідними від загальної категорії «об'єднання громадян» і не можуть розглядатися окремо від неї. А термін «громадська організація» в редакції ст. 36 Конституції України вживається для позначення будь-якого об'єднання громадян як громадського, так і іншого, за винятком політичної партії. Це впливає зі змісту даної статті, в якій відсутня вказівка на громадський (тобто, незалежний від держави) характер об'єднання громадян та відсутності в Конституції інших приписів (зокрема, неприбутковості, добровільності об'єднання), які б вказували на істотні відмінності громадських організацій від об'єднань громадян, які створенні з метою задоволення комерційних, виробничих та інших цілей. Відтак змістовне наповнення збірної категорії «громадська організація» при збереженні терміна (тобто знаку), який її позначає, кардинально змінив традиційний підхід до неї, що потребує її переосмислення.

У цілому на сьогодні згідно чинного законодавства можна виділити три основні позиції стосовно розуміння громадської організації: перша позиція, громадська організація – різновид конституційної категорії «об'єднання громадян» (ст.36 Конституції України); друга позиція, громадська організація – організаційно-правова форма громадського об'єднання (ст.1 Закону України «Про громадські об'єднання»); третя позиція – громадська організація, створена шляхом об'єднання осіб, є непідприємницьким товариством (ст. 83, 86 Цивільного кодексу України. Далі – ЦК України).

Розглядаючи громадську організацію як непідприємницьке товариство, можна дійти висновку, що дефініція «громадська організація» охоплює усі можливі форми недержавної самодіяльності як фізичних осіб, так і юридичних. Оскільки термін «особа» в контексті цивільного права (ст. 83 ЦК України) позначає не лише фізичну, але й юридичну особу. Водночас слід взяти до уваги, що таке розуміння громадської організації відмінне від того, що міститься не лише в ч. 1 ст. 36 Конституції України, але й в ст. 1 Закону України «Про громадські об'єднання», де зазначено, що засновниками та членами громадської організації є лише фізичні особи. Але ця критеріальна ознака не дає можливості відмежувати громадську організацію від інших утворень, що об'єднують фізичних осіб. У зв'язку з цим доцільно вказати, що Закон України «Про громадські об'єднання» передбачає й іншу критеріальну ознаку громадської організації – неприбутковості. Проте слід визнати, що неприбутковості притаманна усім непідприємницьким товариствам, у тому числі утвореним за участю юридичних осіб чи інших колективних суб'єктів. Але подібні типи утворень не можуть і не повинні розглядатися як «громадські організації», що реалізують конституційне право громадян України на свободу об'єднання, передбачене ст. 36 Конституції України. Інакше кажучи, для відмежування громадських організацій від інших форм недержавних колективних утворень осіб має бути набір критеріальних ознак.

Не надає однозначного висновку щодо відмежування громадських організацій від інших утворень, що об'єднують фізичних осіб, і ст. 2 Закону України «Про громадські об'єднання», в якій наведено перелік утворень, які не вважаються громадськими об'єднаннями, а отже і громадськими організаціями. Серед них – саморегульвні організації та організації, які здійснюють професійне самоврядування, щодо яких у вітчизняній правовій науці і досі не визначено концептуальних

засад їх статусу, відсутнє однозначне розуміння їх змісту, не прийнято базових законів, існують колізії в нормативному регулюванні їх діяльності. До того ж термін «організація, яка здійснює професійне самоврядування» не отримав законодавчого визначення, а термін «саморегулівна організація» – загального визначення. Як результат, неможливо з'ясувати співвідношення інституту організацій, що здійснюють професійне самоврядування (за традицією їх називають палатами, колегіями, національними асоціаціями тощо), з громадськими організаціями, створеними за професійною ознакою (творчі спілки, громадські наукові організації тощо). На превеликий жаль, законодавець не з'ясував і правову пригоду об'єднань, які були створені на підставі Закону України «Про об'єднання громадян» і одержали статус саморегулівної відповідно до спеціального законодавства. Прикладом таких організацій є всеукраїнські громадські організації, що об'єднують фізичних осіб, які визнані оцінювачами відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оцінювальну діяльність в Україні» від 07 грудня 2001 р., і отримали як вже діючі громадські організації статус саморегулівної організації оцінювачів відповідно до вимог цього Закону (ст. 26)⁵.

Щодо терміна «громадське об'єднання», то, на наш погляд, він є невдалим, механічним запозиченням зарубіжної термінології. Саме цей термін як загальний закріплено на конституційному рівні в Данії (ст. 78), Нідерландах (ст. 8), Росії (ст. 30), тощо. Конституція України (ст. 36), як було зазначено, закладає фундамент для позначень понять: об'єднання громадян як загальної категорії; політична партія та громадська організація як її різновиди. Це так звана загально-правова термінологія, яка є універсальною, оскільки становить мовний фундамент як для законодавства, так і для вітчизняної юридичної науки. Відповідно до зазначеного підходу назва Закону мала б адекватно відображати його зміст і предмет, а також відповідати Конституції України.

На нашу думку, Закон мав би бути викладеним у формі двох законів. Перший з них, враховуючи те, що право, яке охоплює коло проблем, пов'язаних із політичними партіями, відокремилася від права, що регулює діяльність об'єднань громадян загалом, повинен стосуватися лише реалізації конституційного права кожного (тобто громадян України, іноземців та осіб без громадянства) на свободу об'єднання у громадські організації, що випливає зі змісту ст.36 Основного Закону України і мав би повністю відповідати її приписам. Другий мав би стосуватися неприбуткових об'єднань юридичних осіб приватного права (тобто непідприємницьких товариств згідно термінології ст.83 ЦК України) з врахуванням європейських стандартів щодо створення сприятливих умов для розвитку неурядових організацій (далі – НУО), які систематизовані у Фундаментальних принципах щодо статусу неурядових організацій в Європі, прийнятих у липні 2002 р.⁶, та у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно правового статусу неурядових організацій в Європі № CM/Rec(2007)14, прийнятої у жовтні 2007 р.⁷ Тут слід констатувати, що Комітет Міністрів на підставі статті 15 «b» Статуту Ради Європи рекомендує державам-членам (Україна є членом Ради Європи з листопада 1995 р.) керуватися в розробці національного законодавства, державній політиці та практиці стандартами (які називаються мінімальними), встановленими цією Рекомендацією.

За визначенням Рекомендації «термін «неурядові організації» включає в себе добровільні самоврядні об'єднання або організації, створенні для реалізації некомерційних завдань їхніх засновників або членів. До них не належать політичні

партії». Далі перераховані загальні принципи, які на думку Комітету Міністрів Ради Європи мають визначати правовий статус неурядових організацій держав-членів Ради Європи, серед них: 1) НУО включають об'єднання або організації, створені як окремими особами (фізичними або юридичними), так і групами таких осіб. Вони можуть мати або не мати членів; 2) НУО можуть бути як неформальними об'єднаннями або організаціями, так і об'єднаннями або організаціями, які мають правосуб'єктність; 3) НУО можуть бути національними й міжнародними і за складом, і за сферою діяльності; 4) НУО не підлягають управлінню з боку органів державної влади; 5) НУО не повинні розподіляти будь-який прибуток, що може виникнути внаслідок їх діяльності, між своїми членами або засновниками, але можуть використовувати цей прибуток для реалізації своїх завдань.

Привертає увагу і те, що терміни, якими НУО звичайно описується у національному праві, як зазначається у розділі «Визначення» Фундаментальних принципів можуть варіювати, однак вони охоплюють асоціації, благодійні заклади, фонди, некомерційні корпорації, товариства і довірчу власність в управлінні. Вони не включають організації, що діють як політичні партії.

Якщо уважно проаналізувати Рекомендації та Фундаментальні принципи, то можна побачити, що термін «неурядова організація» можна використовувати для найменування будь-якого громадського формування, створеного окремими особами (фізичними і юридичними) та яке не має на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками. Такий доктринальний підхід, як було зазначено, характерний для цивільного права; нормативно він закріплений у ст. 85 ЦК України, яка має назву «Непідприємницькі товариства». Інакше кажучи, термін «неурядові організації» є синонімічним терміну «непідприємницькі товариства», який включає багато типів утворень, серед яких «громадські об'єднання».

Слід констатувати, що запровадження в Законі нового поняття «громадське об'єднання», передбачивши можливість бути його учасниками та засновниками для фізичних та юридичних осіб, є невдалим підходом через те, що не правильно поєднувати в межах одного правового інституту різнорідні за своєю правовою природою суб'єкти, які з одного боку засновуються фізичними особами шляхом реалізації свого конституційного права на свободу об'єднання, а з іншого боку – структурних утворень під такою ж назвою («громадські об'єднання»), що засновуються юридичними особами приватного права або з їх участю, правову природу яких навряд чи можна прирівнювати до правової природи передбачених конституційними приписами щодо об'єднань громадян. Поняття «юридичні особи» використовується у цивільному та господарському праві з метою забезпечення певних потреб господарювання та майнових відносин, а необхідність наділення їх правосуб'єктністю у відносинах щодо права фізичних осіб на свободу об'єднання не є зрозумілою.

Сумнівним є формулювання, використане у преамбулі Закону, в якому йдеться про те, що «цей Закон визначає правові та організаційні засади реалізації права на свободу об'єднання, гарантованого Конституцією України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об'єднань». Воно суттєво відрізняється від формулювання частини першої статті 36 Конституції України.

Нагадаємо, що загальновизнаним у законодавчій техніці є правило, згідно з яким застосування у Конституції України та в законі неоднакової термінології при регулюванні одного й того ж питання є небажаним. Проте вищенаведене форму-

лювання преамбули по-іншому (ніж Конституція) визначає конституційне право громадян України на свободу об'єднання.

Варто звернути увагу і на те, що Конституція України гарантує право громадян України (а не право кожного) на свободу об'єднання в громадські організації (ч.1 ст.36). Це дещо відрізняється від положень закріплених у ст.20 Загальної декларації прав людини⁸, ст.22 Міжнародного пакту про громадські і політичні прав⁹, ст.11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в яких йдеться «про кожна людину» не залежно від того є вона громадянином держави, у якій вона проживає, або ні¹⁰. Річ у тому, що в ст.36 Конституції України закріплено як загальнолюдське право (право на свободу об'єднання у громадські організації), так і право, притаманне тільки громадянам України (право на свободу об'єднання в політичні партії).

Що ж стосується іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, то вони відповідно до ст.26 Конституції України, ст.3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р.¹¹ користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Як підкреслювалось, Основний Закон України не закладає конституційно-правової основи для наділення іноземців та осіб без громадянства правом на свободу об'єднання, незважаючи на те, що це право їм забезпечується міжнародно-правовими зобов'язаннями, взятими на себе Україною. Натомість Законом України «Про громадські об'єднання» передбачається, що засновниками громадської організації можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 18 років, а молодіжної та дитячої громадської організації – 14 років (ч.1 ст.7). В цьому випадку має місце відхилення від Конституції України, яка закладає фундамент для Закону України «Про громадські об'єднання», який, зокрема, надає іноземцям та особам без громадянства можливість участі у діяльності громадських організацій, утворених для здійснення та захисту прав і свобод, яких ці особи відповідно до Конституції та законів України не мають. Так зазначені особи відповідно до п.5 ч.1 ст.21 Закону України «Про громадські об'єднання» мають право через відповідну громадську організацію проводити мирні зібрання. Втім згідно зі ч.1 ст.39 Конституції України можливість реалізації права на свободу мирних зібрань притаманна тільки громадянам України. Правда це дещо відрізняється від положень, закріплених у ст. 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в якій йдеться про «кожна людину», але згідно з її ст. 16, держави у своєму національному законодавстві можуть встановлювати «обмеження на політичну діяльність іноземців». Водночас слід наголосити на тому, що ст.36 Конституції України носіїв права на свободу об'єднання чітко не окреслює. Більше того, містить суперечливі положення. Якщо у ч. 1 ст. 36 Конституції України встановлено, що тільки громадяни України мають право на свободу об'єднання, то у ч. 4 цієї ж статті йдеться про те, що «ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належністю чи неналежністю до політичних партій або громадських організацій». У даному випадку термін «ніхто» є рівнозначний терміну «кожний», тобто кожна або жодна людина (громадянин України, іноземці та особи без громадянства). Все це є підставою для виникнення дискусії щодо безумовного віднесення права на свободу об'єднання до групи політичних прав, ад-

же ст.36 Конституції України передбачає різноплановий підхід до визначення носіїв цього права.

Із врахуванням викладеного, нам видається, можна запропонувати такий варіант вирішення проблеми щодо носіїв права на свободу об'єднання: на рівні Конституції України (ст. 36) виокремити носіїв права на свободу об'єднання в політичні партії, якими є виключно громадяни України, та носіїв права на свободу об'єднання в громадські організації, якими можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що законно перебувають на території України (тобто кожен). У протилежному випадку, Закон України «Про громадські об'єднання» в частині носіїв права на свободу об'єднання в громадські організації буде продовжувати суперечити положенням Конституції України.

І нарешті, на сьогодні в українському законодавстві відсутнє поняття «об'єднання громадян» у зв'язку з втратою чинності Закону України «Про об'єднання громадян». Новий же Закон, відмовившись від терміну об'єднання громадян, вводить нові терміни – «громадське об'єднання» як позначення загальної категорії, яка передбачає два типи утворень – громадські організації та громадські спілки. Тим самим конституційний підхід згідно якого дихотомічний поділ категорії «об'єднання громадян» на політичні партії та громадські організації Законом було скасовано. Водночас залишились без змін норми Закону України «Про політичні партії» від 5 квітня 2001 р., зокрема ст.2, яка і надалі дає визначення поняття «політична партія» як окремого виду об'єднання громадян¹². І тут виникає проблема, яку доцільно вирішити шляхом наведення порядку з термінологічним апаратом щодо об'єднань громадян, який внесе юридико-технічну ясність в нормативний матеріал. При цьому дотримуючись нормативних визначень, конституційний термін «об'єднання громадян», на наш погляд, слід залишити для позначення об'єднань, утворених відповідно до ст.36 Конституції України; термін «громадські організації» – для позначення об'єднань громадян, які не є політичними партіями і основною метою яких не є одержання прибутку; термін «громадські об'єднання» – для позначення неприбуткових об'єднань юридичних осіб приватного права. Такий підхід стане передумовою для дослідження інших дискусійних проблем щодо розуміння сутності та змісту конституційного права на свободу об'єднання.

1. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 // ВВР України. – 2013. – № 1. – Ст. 1. 2. *Проект* Закону про внесення змін до Закону України «Про громадські об'єднання» (щодо забезпечення діяльності всеукраїнських громадських об'єднань) (реєстр. № 3225 від 10.09.2013р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48234 3. *Кудрявцев В.Н.* Актуальные вопросы укрепления связи юридической науки и практики / В.Н. Кудрявцев // Советское государство и право. – 1985. – №2. – С.10. 4. *Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про громадські організації», реєстр №7262-1 від 01.11.2010р., внесений народними депутатами України Ю.Р. Мірошниченком, С.П. Подгорним, А.В. Шевченком, Ю.О. Литвином, Л.Ю. Оробцем, А.П. Пінчуком.* (Друге читання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Д: /Documents / Законотворець / Tabl 7262.doc 5. *Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»* від 07.12.2001р. // ВВР України, 2001. – №47. – Ст. 251. 6. *Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі* (прийнято учасниками багатосторонньої зустрічі, організованої Радою Європи). Страсбург, 05 липня 2002 р. // Юридичний вісник України. – 2002. – № 50. 7. *Рекомендація* Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно правового статусу неурядових організацій в Європі

№ СМ/Рес(2007)14[1] (Прийнято Комітетом Міністрів 1- жовтня на 1006-му засіданні заступників Міністрів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_937 **8.** Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Права людини (основні міжнародно-правові документи): Зб. док. / Упоряд. Ю.К. Качуренко. – К.: Наукова думка, 1989. – С.13. **9.** Міжнародний пакт про громадські і політичні права від 16 грудня 1966р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 **10.** Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 **11.** Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 // ВВР України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 179. **12.** Закон України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 р. // ВВР України. – 2001. – № 23. – Ст. 118.

УДК 342.5

В. О. АНТОНОВ

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розглянуто методологічні аспекти дослідження принципів системи забезпечення національної безпеки України. Обґрунтовується, що саме принципи виступають центральним поняттям, основоположною ідеєю, що пронизує весь зміст методології та субординує його.

Ключові слова: методологія, принципи, система забезпечення, національна безпека, поняття, зміст.

Антонов В.А. Методология исследования принципов системы обеспечения национальной безопасности Украины

Рассмотрены методологические аспекты исследования принципов системы обеспечения национальной безопасности Украины. Обосновывается, что сами принципы выступают центральным понятием, основополагающей идеей, которая пронизывает все содержание методологии и координирует его.

Ключевые слова: методология, принципы, система обеспечения, национальная безопасность, понятия, содержание.

Antonov Vladimir. Methodology of the study of principles of national security of Ukraine

The methodological aspects of the study of principles of national security of Ukraine are researched. It is substantiated that principles are namely the central notion, the fundamental idea that permeates the entire contents of the methodology and subordinate it.

Key words: methodology, principles, system of security, national security, notion, content.

В процесі пізнання дійсності знання, як свідчать сучасні дослідження, можуть підводитися під деякі більш загальні знання, які називаються принципом, в результаті чого відбувається коригування досліджуваних знань, теоретична систематизація, або синтез-діалектичний висновок особливого роду¹. У будь-якому випадку принцип накладається на знання, що опинилося у галузі його притяжіння і,

© АНТОНОВ Володимир Олександрович – кандидат філософських наук, доцент, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України